

Ольга Черних,Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського, м. Київ
ORCID ID 0000-0001-9865-5598**Юрій Черних,**кандидат технічних наук, доцент
Військовий інститут Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, м. Київ
ORCID ID 0000-0002-0780-6627
DOI: 10.33099/2617-1775/2020-02/339-350

СИСТЕМА ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Аналіз зарубіжного досвіду організації та реформування зарубіжних збройних сил, а також системи військової освіти, як її складової частини, показує, що існують національні особливості таких перетворень. Разом з тим, деякі загальні методологічні підходи, які використовуються у військово-педагогічній практиці різних країнах світу, можуть бути застосовані для побудови національної системи військової освіти. Творче використання міжнародного досвіду підготовки офіцерських кадрів за кордоном набуває особливої актуальності в контексті впровадження стандартів НАТО в Збройних Силах України. Нами було проаналізовано досвід підготовки офіцерів для збройних сил Чехії. Були розглянуті такі елементи системи військової освіти: мережа військово-навчальних закладів, їх підпорядкування і органи управління; організаційні засади функціонування системи; структура військових навчальних закладів та їх основні завдання. Проаналізовано процес підготовки офіцерів для різних рівнів військового управління.

У статті вперше проведено аналіз трансформації системи підготовки офіцерів для збройних сил Чеської Республіки до сучасних моделей підготовки військових фахівців, які використовуються в державах-членах НАТО. Зроблено висновок про те, що існуюча система військової освіти успішно пройшла період трансформації чеських збройних сил. При цьому закордонний досвід підготовки військових фахівців використовувався з урахуванням особливостей національної системи освіти. Динамічні процеси, що відбуваються в ході реформи системи військової освіти в Чеській Республіці, вказують на те, що її стратегія розвитку передбачає багатоступеневий і безперервний процес отримання нових знань і вдосконалення освіти впродовж усього військової кар'єри офіцера. Досвід організації підготовки військових фахівців в Чеській Республіці може бути корисний при вирішенні проблеми реформування вітчизняної системи військової освіти з урахуванням моделей, які використовуються в державах-членах НАТО.

Ключові слова: Чеська Республіка; збройні сили; система військової освіти.

Постановка проблеми. Творче використання міжнародного досвіду підготовки військових фахівців (ВФ) за кордоном набуває особливої актуальності в умовах впровадження стандартів НАТО у збройних силах (ЗС) України. Проводячи дослідження закордонного досвіду будівництва та реформування ЗС інших країн, у тому числі їхньої складової - системи військової освіти, бачимо, що в кожній країні він має специфічне національне підґрунтя. Водночас у військовій педагогічній практиці різних країн світу існують загальні методичні підходи, які доцільно враховувати і використовувати. На наш погляд, цікаво дослідити побудову систем військової

освіти (СВО) ЗС країн, що раніш входили до складу колишнього Варшавського Договору, а зараз входять до складу НАТО, зокрема у збройних силах Чеській Республіці (ЧР).

У статті наведено аналіз досвіду підготовки ВФ у ЗС республіки Чехія, що виконаний під час проведення дослідження у рамках науково-дослідної роботи «Науково-організаційні засади проектування основних вимог до змісту підготовки офіцерських кадрів з вищою освітою для Збройних Сил України з використанням передових методик підготовки збройних сил держав – членів НАТО» (шифр - Підготовка-П).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню досвіду підготовки ВФ для збройних сил інших країн присвячено низку досліджень і публікацій вітчизняних та зарубіжних авторів. Це пов'язано з тим, що підготовка військових фахівців у цих країнах відображає найхарактерніші риси сучасного підходу до створення освітніх структур та їх функціонування.

Так, у роботах [3, 9] розглянуто особливості підготовки ВФ у військових навчальних закладах США. Наведено варіанти організації підготовки офіцерів у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ). Проведено аналіз комплексу факторів організації та забезпечення навчально-виховного процесу у ВВНЗ. Означені варіанти організації підготовки офіцерів на первинні посади та основні «траєкторії» їх навчання.

У роботах [1, 4, 5, 7, 13] проаналізовано досвід підготовки військових фахівців для збройних сил провідних європейських країн-членів НАТО (Великої Британії, Франції, Німеччини). Проведено аналіз змісту підготовки офіцерських кадрів для різних видів збройних сил. Наведено відомості щодо існуючої мережі військових навчальних закладів для підготовки офіцерів тактичної та оперативно-тактичної ланок військового управління. Доведено, що попри стандартизацію різних сфер воєнної діяльності країн НАТО, провідні країни альянсу зберегли основні унікальні національні особливості власних систем військової освіти.

У дослідженнях [2, 6, 11, 12] розглянуто процес трансформації СВО від «радянської» системи до сучасних моделей підготовки ВФ, прийнятих у країнах-членах НАТО (принципи, цілі, завдання підготовки, етапи, зміст, форми, терміни та технології навчання тощо) у військових навчальних закладах країн «нових» членів НАТО (Болгарії, Польщі, країн Балтії).

Разом з тим, слід зазначити, що незважаючи на різноманітність публікацій щодо СВО в інших країнах, у першу чергу, провідних країн-членів НАТО, дослідження сучасного стану СВО у ЗС Чеській Республіці, у тому числі системи підготовки офіцерських кадрів, наражаються на такі проблеми: неповнота та недостатня аналітичність джерельної бази; нехтування необхідністю ґрунтовного вивчення досвіду підготовки військових фахівців у країнах, що мають невеликі за чисельністю ЗС тощо.

Мета статті. Проведення аналізу сучасного стану системи підготовки ВФ для ЗС Чеської Республіки для врахування її досвіду під час проведення подальшої реформи національної СВО.

Виклад основного матеріалу. Чеські збройні сили пройшли глибоку

трансформацію на початку ХХІ століття. В основному, зміни були зумовлені процесом інтеграції та адаптації Чехії до Європейських стандартів, а саме – приєднанням до Організації Північноатлантичного договору 12 березня 1999 року та до Європейського Союзу 1 травня 2004 року. Наслідком такої трансформації у СВО стало її реформування.

Військові навчальні заклади (ВНЗ) в Чехії дають можливість майбутньому військовослужбовцю здобути не тільки суто військові знання, але і відповідну повну загальну середню або вищу освіту. ВНЗ є складовою загальної системи освіти країни. Цим СВО в Чехії вигідно відрізняється, наприклад, від англійської або французької систем військового навчання, де загальну освіту особа здобуває в цивільних коледжах та університетах, а ВНЗ, як правило, дають, переважно, військово-спеціальні знання.

ВНЗ в Чехії поділяються на середні та вищі. На цей час єдиним середнім ВНЗ є Середнє технічне училище міністерства оборони, що розташоване в м. Моравське Тршебове [14]. У цьому ВНЗ курсанти навчаються чотири роки та отримують повну середню освіту та відповідну військову професію. Випускник училища отримує право на присвоєння військового звання «прапорщик» і можливість або проходити військову службу на певних посадах у підрозділах ЗС, або продовжити навчання у ВВНЗ з подальшою перспективою отримання первинного офіцерського звання.

Єдиним ВВНЗ в Чехії є Університет оборони (м. Брно) (УО) [10]. Рівень освіти, одержаної в УО, відповідає відповідному рівню освіти, що здобувається у цивільному університеті, оскільки цивільна складова освітньої програми викладається в повному обсязі з врахуванням майбутньої професійної діяльності. Крім того тут вивчаються спеціальні військові навчальні дисципліни та проводиться практичне закріплення необхідних професійних знань і практичних навичок.

УО здійснює підготовку офіцерських кадрів, які проходять військову службу в ЗС та інших силових структурах ЧР. Навчання організовано за ступневою схемою з відповідними освітніми рівнями: «бакалавр»; «магістр»; «доктор філософії». В цілому, військова освіта в Чехії, як й в Україні, з питань організації навчання за акредитованими напрямками підпорядковується міністерству освіти. Слід зазначити, що УО діє у рамках національного законодавства щодо вищої освіти та разом з Академією поліції є одним з двох державних відомчих навчальних закладів [8]. Програми, напрями та навчальні модулі університету аналогічні тим, котрі використовуються в цивільних вищих навчальних закладах. Освітні програми розробляються відповідно до Болонської угоди й враховують нові тенденції в освітній політиці ЄС.

Питанням військової освіти та підготовки військ опікуються два окремих посадовця високого рівня. Тоді як питання військової освіти підпадає у сферу відповідальності заступника міністра оборони з кадрової роботи, підготовкою військ опікується начальник генерального штабу та підпорядковані йому структури, як це наведено на рисунку 1. Крім того, функціонує школа професійної підготовки військової поліції, що підпорядкована Головному управлінню військової поліції, що не входить до складу генерального штабу.

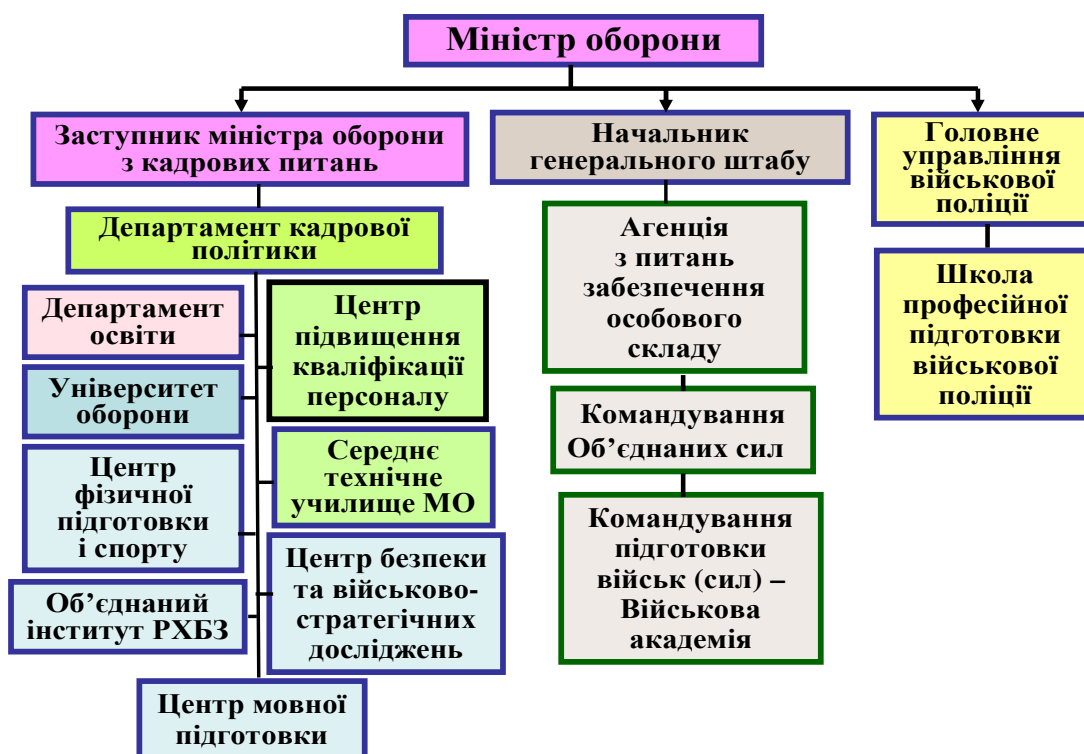

Рис. 1- Система військової освіти збройних сил Чеської республіки

УО здійснює підготовку за двома основними напрямками [10]. Перший – акредитована університетська освіта за трьома рівнями, визначеними відповідно до Болонської угоди, що фактично означає - трирічний бакалаврат, два роки магістерської програми та трирічну аспірантуру (ад'юнктуру). Другий напрям – неакредитовані післядипломні курси для офіцерів, як постійна (упродовж кар'єри) освіта військовослужбовців ЗС. У цьому контексті університет проводить певні курси для офіцерів рівня «капітан» та вище.

На цей час в університеті акредитовано сім навчальних програм, шістнадцять навчальних факультативів і дванадцять навчальних модулів (спеціалізацій) в програмах підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії в наступних галузях знань: загальновійськова; військове управління; економіка; інженерія; медичне обслуговування [15].

УО засновано 1 вересня 2004 року. Він об'єднав три існуючих на той час навчальні установи: Військовий університет сухопутних військ (м. Вишков), Військову академію (м. Брно) та Військово-медичну академію (м. Градец Кралове). Новостворений університет складався з трьох факультетів: військового лідерства (м. Брно); військово-технічного (м. Брно); військово-медичного (м. Градец Кралове).

Сучасна структура Університету оборони включає: керівництво університету; секретаріат; підрозділи управління (планування та організації навчального процесу; організації наукових досліджень, підтримки та розвитку навчально-матеріальної бази, інформаційної безпеки); відділи (фінансовий; кадровий; логістики; зв'язку та інформаційних систем; видавничій тощо); бібліотеку, наукове інформаційне бюро, факультети (військового лідерства в

складі кафедр: економетрики; економіки; менеджменту; лідерства; військового мистецтва; надзвичайних ситуацій; протипожежної безпеки; технічного забезпечення; логістики; тактики, *військових технологій* у складі кафедр: зброї та боєприпасів; бойових і спеціальних транспортних засобів; інженерної технології; авіації та авіаційної техніки; авіаційних електричних систем; радіолокаційних технологій; систем протиповітряної оборони; зв'язку та інформаційних систем; військової географії та метеорології; математики та фізики; машинобудування; електротехніки, *військової медицини* у складі кафедр: епідеміології; організації та управління військово-медичної служби; радіобіології; токсикології та військової фармації; військової хірургії; військової внутрішньої медицини та військової гігієни; невідкладної медицини; загальної військової медицини; молекулярної патології та біології), курсантський полк [15].

Факультет військового лідерства [15] здійснює підготовку бакалаврів, магістрів та докторів філософії (кандидатів наук) із застосуванням відповідних акредитованих навчальних програм. За програмою військового управління здійснюється підготовка командирів сухопутних підрозділів, зокрема командирів механізованих/танкових, розвідувальних, інженерних, артилерійських підрозділів тощо. Крім того, на факультеті викладається освітня програма управління інформаційними ресурсами.

На факультеті військових технологій [15] проводиться підготовка курсантів за університетськими бакалаврськими та магістерськими програмами за десятима напрямками: озброєння та боєприпаси, бойова та спеціальна техніка, літаки і ракетне озброєння, інженерні технології, бойове застосування хімічних речовин, управління повітряним рухом, авіаційні електросистеми, системи радіолокаційного виявлення, системи зв'язку та інформації, системи протиповітряної оборони, топографія (картографія), метеорологія та матеріально-технічне забезпечення.

Факультет військової медицини [15] здійснює підготовку ВФ за магістерською програмою у взаємодії із цивільними медичними факультетами цивільних медичних навчальних закладів за акредитованими програмами: загальної військової медицини, військової стоматології, військової фармацевтики та менеджменту охорони здоров'я.

Окреме місце в структурі університету займають Об'єднаний інститут РХБЗ, Центр безпеки та військово-стратегічних досліджень, Центр мовної підготовки, Центр фізичної підготовки та спорту, Навчальний полк. Якщо напрямки діяльності факультетів відповідають сукупності напрямів діяльності кафедр і логічно випливають з їх назв, то призначення зазначених вище підрозділів університету розглянемо окремо.

Основними задачами Об'єданого інституту РХБЗ [15] є:

підготовка офіцерських кадрів для військ РХБЗ та фахівців для державної адміністрації, особливо для пожежної рятувальної служби ЧР, проведення тренінгів вітчизняних та зарубіжних фахівців РХБЗ;

проведення прикладних наукових досліджень в галузі захисту людини від сучасних і перспективних видів зброї масового знищення, інших бойових токсичних сполук та промислових небезпечних речовин;

нормативна, консультативна та експертна діяльність.

Інститут складається з двох відділів: хімічного та радіаційного захисту; хімічних військ і технічного та економічного розвитку.

Основним завданням Центра безпеки та військово-стратегічних досліджень [15] є проведення освітніх та науково-дослідницьких заходів, зокрема в галузі вивчення безпеки, військової стратегії, стратегічного управління та лідерства. Центр розробляє та поширює стратегії у сферах безпеки та оборони ЧР та її коаліційних партнерів. Центр проводить навчання за такими напрямками: підготовка слухачів за акредитованими навчальними програмами; курс для старших офіцерів; курс для офіцерів генерального штабу; курс для фахівців стратегічного управління обороною.

В Університеті оборони розроблено наступні програми, навчання за якими організується на відповідних курсах у центрі: «Безпека та збройні сили»; «Політика безпеки і оборони держави»; «Структура безпеки»; «Менеджмент кібербезпеки»; «Оборонне планування та планування можливостей»; «Збройні конфлікти та загрози безпеці»; «Політика та міжнародні відносини»; «Проблеми міжнародної безпеки»; «Сучасне стратегічне мислення»; «Введення в теорію безпеки»; «Командування та управління в інформаційну епоху»; «Військова стратегія»; «Вивчення особливостей ведення війни»; «Оперативне мистецтво та загальна тактика».

Курс для старших офіцерів - це кар'єрний курс, призначений для офіцерів у званні капітана, які мають передумови для займання певних командирських та штабних посад. Курс є загальним для всіх спеціальностей.

Метою курсу є підготувати офіцера до:

- командування батальйоном, дивізіоном, ескадрильою;
- виконання управлінських функцій на рівні керівника відділу штабу бригади, полку, крила, компоненту сили, агенції, генерального штабу;
- вивчення функціонування військових підрозділів оперативного рівня, у тому числі до рівня узгодження дій з генеральним штабом;
- призначення на відповідні посади в національних представництвах та персоналу НАТО/ЄС/ОБСЄ/ООН.

До навчання на курсі можуть бути допущені офіцери зі ступеням володіння англійською мовою на рівні щонайменше 3,2,3,2 (за стандартом STANAG 6001). Офіцери повинні пройти навчання на курсах підвищення кваліфікації для молодших офіцерів. У навчанні можуть брати участь представники збройних сил інших держав на основі певних угод між міністерством оборони ЧР та міністерством оборони іншої держави.

Курс для офіцерів генерального штабу призначений для старших офіцерів у військовому званні не нижче підполковника, які мають передумови для призначення на командні та керівні посади, що передбачають наявність у кандидата для призначення військової освіти стратегічного рівня. Курс є загальним для офіцерів всіх спеціальностей.

Метою курсу є підготувати офіцера до виконання функцій:

- командування на рівні бригади, полку, крила;
- офіцера на рівнях агентства, генерального штабу;
- командування в національних представництвах у НАТО/ЄС/ОБСЄ/ООН.

Випускник отримає навички стратегічного військового управління, підготовки та безпеки і захисту держави, а також здатності концептуально розробляти, впроваджувати та керувати процесом побудови та розвитку оборонної сфери країни. Основна увага приділяється розвитку компетенцій, необхідних для успішного стратегічного командування та управління військовими організаціями, а також вирішення питань безпеки та оборони держави в цілому.

До навчання на курсі можуть бути допущені офіцери - випускники ад'юнктури чи магістратури зі ступеням володіння англійською мовою на рівні щонайменше 3,3,3,3 (за стандартом STANAG 6001). Офіцери повинні пройти навчання на курсах для старших офіцерів або їх іноземного еквівалента.

Центр мовної підготовки [15] надає такі основні види послуг, що пов'язані з мовною підготовкою особового складу в секторі безпеки та оборони:

забезпечення отримання університетської освіти (для курсантів університету);

проведення додаткових занять на курсах іноземних мов (англійська, німецька, французька), підготовка курсантів університету до проходження мовних тестів згідно зі стандартом НАТО STANAG 6001;

вивчення і вдосконалення знання іноземних мов протягом усього життя (для військовослужбовців і працівників ЧР).

Викладання іноземної мови – це частина підготовки курсанта в університеті. При цьому англійська мова має пріоритет серед інших мов, вона вивчається на протягом 1-го – 5-го семестру навчання. Курсант повинен здати іспит із знання англійської мови на рівні 2222 (за стандартом STANAG 6001) до кінця 5-го навчального семестру. На протязі 6-го – 9-го семестрів вивчається друга іноземна мова, яка включена до навчальної програми. Курсанти можуть вибирати німецьку або французьку мови. У 9-му семестрі передбачений іспит зі знання другої іноземної мови на рівні 1111 (за стандартом STANAG SLP). Для вивчення і вдосконалення знання іноземної мови військовослужбовцями та працівниками Чеської армії протягом життя діють відповідні мовні центри з дислокацією у містах Брно; Вишков; Оломоуц; Градец Кралов; Прага; Чоцерад.і

Підготовка тих, хто навчається в УО, з фізичного виховання та спорту забезпечується Центром фізичної підготовки та спорту [15]. Фізична підготовка є одним з ключових напрямків у підготовці майбутніх офіцерів. У випадку не здачі певних нормативів з фізичної підготовки курсант відраховується з університету.

Навчальний полк [15] є організаційним підрозділом, який об'єднує курсантів всіх форм університетських та інших навчальних програм, крім здобувачів освітнього рівня доктора філософії. Завданням навчального полку є: організація життєвого режиму тих, хто навчається, відповідно до нормативно-

правових актів, базових нормативних документів та внутрішніх правил міністерства оборони та УО; вирішення питань щодо відповідності навчальної програми вимогам, що існують у Чеської армії. Всі курсанти, які навчаються в університеті, поділяються на 10 навчальних підрозділів. Спеціальна підготовка тих, хто навчається, проводиться на навчальних базах.

На навчання до УО за бакалаврськими програмами приймаються випускники середнього технічного училища міністерства оборони, які проходять військову службу в званні прапорщика, та інші особи, які отримали повну середню освіту. До навчання за військовим спрямуванням допускаються лише особи, що відповідають таким вимогам: мають громадянство ЧР; вік старше 18 років; відсутність кримінальної відповідальності; відповідність медичним вимогам; виконання кваліфікаційних вимог, встановлених для певних посад; відсутність або припинення членства в політичній партії, русі чи профспілці. Вступний внесок за участь у приймальній компанії складає 400 крон.

Після успішного складання вступних іспитів до початку першого навчального року першокурсники проходять восьмитижневу базову військову підготовку, по завершенні якої курсанти зараховуються до штату УО при умові укладання ними контракту про подальший мінімальний термін проходження військової служби у ЗС після завершення навчання в університеті, який дорівнює два строки навчання (для військових пілотів – три строки навчання).

Військове навчання в УО має свої особливості. Так, складова, що відповідає за освіту (цивільна і загальновійськова), повинна бути акредитованою. Спеціальну військову підготовку (друга складова) курсанти проходять на різних навчальних базах, в тому числі й тих, які підпорядковуються університету, за неакредитованими навчальними програмами. Це пояснюється вимогами до акредитації вищої освіти в Чехії.

Основні напрями діяльності Командування підготовки військ (сил) – Військової академії у м. Вишков – неакредитовані форми військової освіти, початкова військова підготовка, тобто забезпечення отримання первинних військових знань та навичок, які необхідні для проходження особою військової служби, курси підвищення кваліфікації, що є однією з вимог для призначення військовослужбовця на нову посаду [16]. Зокрема, це курси для сержантів (OR 3–5), курси для командирів відділень, курс для прапорщиків (OR 6–8), штабний курс для прапорщиків (OR –9), офіцерські курси (OF 1–2 чи так званий прикладний курс для курсантів УО). Крім того, тут здійснюється професійна, спеціалізована та цільова курсова підготовка, яка виходить з потреб окремих посад у військах (механізованих частин, артилерії, ВПС, інженерів тощо).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, існуюча СВО Чехії успішно пройшла період трансформації ЗС до вимог НАТО, використовує досвід підготовки військових фахівців у розвинутих країнах-членах альянсу з урахуванням особливостей національної системи освіти. Вона забезпечує підготовку кадрів за всіма необхідними військовими спеціальностями.

Виходячи з проведеного аналізу СВО Чеської республіки, особливої актуальності набуває проблема дослідження змісту підготовки ВФ різних ланок військового управління, зокрема доцільно з'ясувати такі питання: структура навчальних планів підготовки військових фахівців, у тому числі бюджет навчального часу на вивчення навчальних дисциплін, зокрема на теоретичну та практичну підготовку; сучасні технології підготовки ВФ, у тому числі за допомогою тренажерів (імітаторів).

ЛІТЕРАТУРА

1. Богунов, С.О. Основи організації та функціонування системи військової освіти Великобританії – аналітичний огляд /С.О. Богунов, Ю.О. Черних, О.Б. Черних //Військова освіта. – 2017.- № 2 (36). – С. 234-245.
2. Богунов, С.О. Організація підготовки офіцерів для збройних сил республіки Литва /С.О. Богунов, Ю.О. Черних, О.Б. Черних //Військова освіта. – 2018. – № 1 (37). – С. 272-285.
3. Владимирова, С. Исследования в области совершенствования профессионализма личного состава вооруженных сил США /С. Владимирова, А. Стрелецкий // Зарубежное военное обозрение. –2006. – № 5. – С. 15-19.
4. Колесов, П. Сен-Сирская специальная военная школа вооруженных сил Франции /П. Колесов, А. Стрелецкий //Зарубежное военное обозрение. –2006. – № 6. – С. 26-32.
5. Лазукин, В. Подготовка офицерских кадров в ВС ФРГ /В. Лазукин // Зарубежное военное обозрение. – 2008. – № 2. – С. 26-30.
6. Мітягін, О.О. Система підготовки військових фахівців у збройних силах країн Балтії: досвід для України» // О.О. Мітягін, О.Б. Черних, Ю.О. Черних //Науковий вісник інноваційних технологій. – 2018. – № 1(17). – С. 49-61.
7. Приходько, Ю.І. Підготовка військових фахівців у провідних країнах світу: основоположні засади та тенденції /Ю.І. Приходько //Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2017. – № 3 (67). – С. 285-299.
8. Типи навчальних закладів в Чехії [Електронний ресурс] /Режим доступу/ <https://albioneducation.com/ua/helpfull/typy-uchebnyh-zavedenij-v-chehii>
9. Толок, І.В. Особливості підготовки військових фахівців тактичного рівня у ВВНЗ США та окремих країн НАТО / І.В. Толок, Ю.М. Супрунов //Військова освіта. – 2018. – № 1 (37) – С. 259-271.
10. Университет обороны (Брно) [Електронний ресурс] /Режим доступу/ https://ru.wikipedia.org/wiki/Университет_обороны_Брно.
11. Черних, Ю.О. Система підготовки офіцерських кадрів у збройних силах республіки Болгарія /Ю.О. Черних, О.Б. Черних //Зб. наук. праць ВІКНУ ім. Т. Шевченка. – 2018. – Вип. № 59. – С. 204-215.
12. Черних, О.Б. Аналіз сучасного стану системи військової освіти республіки Польща: досвід для України /О.Б. Черних, О.О. Мітягін, Ю.О. Черних //Військова освіта.– 2017. – № 1 (35). – С. 200-208.
13. Черних, Ю.О. Основи організації та функціонування системи військової освіти Німеччини – аналітичний огляд» /Ю.О. Черних, О.Б. Черних//Зб. наук. праць ВІКНУ ім. Т. Шевченка. – 2017. – вип. № 57. – С. 238-248.
14. Military Secondary School and College in Moravská Třebová [Електронний ресурс] /Режим доступу/ <http://www.vsmt.cz/files/english/main-page.aspx>.
15. University of defence in Brno [Електронний ресурс] /Режим доступу/ <https://www.unob.cz/en/Pages/default.aspx>.
16. Velitelství výcviku – Vojenská akademie, Vyškov [Електронний ресурс] /Режим доступу/ <http://www.vavyskov.cz>.

REFERENCES

1. Bohunov, S.O., Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B. (2017). Osnovy orhanizatsiyi ta funktsionuvannya systemy viyskovoyi osvity Velykobrytanyy - analitychnyy ohlyad [Basics of organization and functioning of the Great Britain military education system - analytical review]. *Military education*, 2 (36), 234-245. (in Ukrainian).
2. Bohunov, S.O., Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B. (2018). Orhanizatsiya podhotovky ofitseriv dlya zbroynykh syl respubliky Lytva [Organisation of officer training for the armed forces of the republic of Lithuania]. *Military education*, 1 (37), 272-285. (in Ukrainian).
3. Vladimirova, S., Streletskiy, A. (2006). Issledovaniya v oblasti sovershenstvovaniya professionalizma lichnogo sostava vooruzhennykh sil SSHA [Studies in the field of improving the professionalism of the personnel of the US armed forces]. *Foreign military review*, 5, 15-19. (in Russian).
4. Kolesov, P., Streletskii, A. (2006). Sen-Sirskaya spetsial'naya voyennaya shkola vooruzhennykh sil Frantsii [Saint-Sire Special Military School of the French Armed Forces]. *Foreign military review*, 6, 26-32. (in Russian).
5. Lazukin, V. (2008). Podgotovka ofitseriskikh kadrov v VS FRG [Training of officer cadres in the Armed Forces of the FRG]. *Foreign military review*, 2, 26-30. (in Russian).
6. Mityahin, O.O., Chernykh, O.B., Chernykh, Yu.O. (2018). Systema pidhotovky viyskovykh fakhivtsiv u zbroynykh sylakh krayin Baltiyi: dosvid dlya Ukrainy [Educational system for military specialists in the armed forces of the Baltic countries: experience for Ukraine]. *Scientific Bulletin of innovative technologies*, 1(17), 49-61. (in Ukrainian).
7. Prykhodko, Yu.I. (2017). Pidhotovka viyskovykh fakhivtsiv u providnykh krayinakh svitu: osnovopolozhni zasady ta tendentsiyi [Training of military specialists in leading countries of the world: fundamental principles and trends]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 3 (67), 285-299. (in Ukrainian).
8. Typy navchalnykh zakladiv v Chekhiyi [Types of educational institutions in the Czech Republic] Available at: <https://albioneducation.com/ua/helpfull/typy-uchebnyh-zavedenij-v-chehii>. (in Ukrainian).
9. Tolok, I.V., Suprunov Yu.M. (2018). Osoblyvosti pidhotovky viyskovykh fakhivtsiv taktychnoho rivnya u VVNZ SSHA ta okremykh krayin NATO [Peculiarities of training of tactical-level military specialists]. *Military education*, 1 (37), 259-271. (in Ukrainian).
10. Universitet obrony (Brno) [University of Defense (Brno)] Available at: https://ru.wikipedia.org/wiki/Университет_обороны_Брно. (in Russian).
11. Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B. (2018). Systema pidhotovky ofitseryskykh kadriv u zbroynykh sylakh respubliky Bolhariya [Officer training system in the armed forces of the republic of Bulgaria]. *Zb. nauk. prats VIKNU im. T. Shevchenka*, 59, 204-215. (in Ukrainian).
12. Chernykh, O.B., Mityahin, O.O Chernykh, Yu.O. (2017). Analiz suchasnoho stanu systemy viyskovoyi osvity respubliky Polshcha: dosvid dlya Ukrainy [Analysis of the current state of the military education system of the Republic of Poland: experience for Ukraine] *Military education*, 1 (35), 200-208. (in Ukrainian).
13. Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B. (2017). Osnovy orhanizatsiyi ta funktsionuvannya systemy viyskovoyi osvity Nimechchyny – analitychnyy ohlyad [Basics of organization and functioning of the Germany military education system - analytical review] *Zb. nauk. prats VIKNU im. T. Shevchenka*, 57, 238-248. (in Ukrainian).
14. Military Secondary School and College in Moravská Třebová. Available at: <http://www.vsmc.cz/files/english/main-page.aspx>.
15. University of defence in Brno Available at: <https://www.unob.cz/en/Pages/-default.aspx>.
16. Velitelství výcviku – Vojenská akademie, Vyškov Available at: <http://www.-vavyskov.cz>. (in Czech).

РЕЗЮМЕ

Ольга Черных,
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского
Юрий Черных,
кандидат технических наук, доцент
Военный институт Киевского национального
университета имени Тараса Шевченко

Система военного образования в вооруженных силах Чешской республики

Анализ зарубежного опыта организации и реформирования зарубежных вооруженных сил, а также системы военного образования, как их составной части, показывает, что существуют национальные особенности таких преобразований. Вместе с тем, некоторые общие методологические подходы, которые используются в военно-педагогической практике разных странах мира, могут быть применены для построения национальной системы военного образования. Творческое использование международного опыта подготовки офицерских кадров за рубежом приобретает особую актуальность в контексте внедрения стандартов НАТО в Вооруженных Силах Украины. Нами был проанализирован опыт подготовки офицеров для вооруженных сил Чехии. Были рассмотрены такие элементы системы военного образования: сеть военно-учебных заведений, их подчинение и органы управления; организационные основы функционирования системы; структура военных учебных заведений и их основные задачи. Проанализирован процесс подготовки офицеров для различных уровней военного управления.

Ключевые слова: Чешская Республика; вооруженные силы; система военного образования.

SUMMARY

Olga Chernykh,
National Defense University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovski
Yuri Chernykh,
PhD (technical sciences), Associate Professor,
Military institute of Taras Shevchenko
National University of Kiev

The system of military education in the armed forces of the Czech Republic

Introduction. *Analysis of the foreign experience of the organisation and reformation of the armed forces in other countries, with the respective systems of military education being an integral part, reveals the specific national aspect of such activities in each country. In the meantime, there are some general methodological approaches used in military pedagogic practice across different countries of the world to be practicably considered and applied. The creative use of international experience in officer personnel training abroad becomes of particular relevance in the context of the implementation of NATO standards in the Armed Forces of Ukraine.*

Purpose. *To carry out the analysis of the current state of the military education system of the Czech Republic for integrating the experience of officer training in the course of further reformation of the national military education system.*

Methods. *The system of the general scientific methods of theoretical and empirical research, in particular, the theoretical-methodological analysis of the problem and the relevant scholarly resources, systematization and generalization of the scientific information pertaining to the essence*

and content of the set objectives, monitoring of the existing system of military specialists training in the Armed Forces of the Czech Republic.

Results. *The experience of officer training for the Armed Forces of the Czech Republic was considered. The following were analyzed: a network of military educational institutions, their subordination and governing bodies; organizational basis for the functioning of the military education system; the structure of military educational institutions and their main tasks. The process of officer training for different armed services was analyzed.*

Originality. *The article was the first to comprehensively analyse the transformation of the officer training system for the armed forces of Czech Republic to the current models of military specialists training adopted in NATO member states.*

Conclusion. *The existing military education system in Czech Republic has successfully underwent the period of transformation of the armed forces towards meeting NATO standards, building on the experience of military specialists training in the developed member states of the alliance and considering the peculiarities of the national educational system. The dynamic processes that are taking place during the reform of the military education system in the Czech Republic indicate that its development strategy implies multistage and continuity in gaining and improving education throughout the military service of an officer.*

Key words: *Czech Republic; armed forces; military education system.*